

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

**Nicolae
Dabija**

VALENTINA SLOVINEANU

Bună ziua, dragă redacție...1

VICTOR VASIAN

O poezie care poate ieși în lumină2

ALLA GRĂJDIANU

„De la discriminare la drepturi egale”4

INA BERDILA-BRÎNZĂ

Orientarea terapeutică și profilactică a dansului în dezvoltarea poziției ortostatice a copiilor.....5

AURICA MORCOV

Mesteșugul incrustării în lemn promovat de GAL-ul „Calea Dropiei”7

ION DOMENCO

La Manta, unde te așteaptă... *Casa Bunicului*8

CRISTINA STANCOV

Educarea și dezvoltarea gândirii muzicale proprii a elevului-pianist10

SVETLANA MIHNEA

Concursul Național de Muzică Instrumentală „Șapte note muzicale”11

NICOLAE DABIJA

Poezii.....15

MARIA NEGOIȚA-POPA

Artele înobilează viața oamenilor17

ION DORU

Festivalul folcloric „Dragu-mi-i să cânt... la stână”20

LIDIA COVALENCU

Rolul bibliotecii în viața persoanelor cu dizabilități21

NATALIA BÎRLĂDEANU

Sărbătoarea sufletului.....22

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Mesagerul zămbetelor23

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
muzicolog

Vizitați site-ul

www.casadeCreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să ogindim și să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori și a meșterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informații privind literatura metodică-științifică, de artă autohtonă și universală, necesară pentru instituțiile primare de învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea și popularizarea culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor și zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadeCreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: Igor Condrea

ISSN 1857-4424

Bună ziua, dragă redacție a revistei Realități Culturale...

Vă citesc cu mult interes articolele captivante ce ne vorbesc despre evenimentele Culturale și este adresată celor ce făuresc Cultura. Urmăresc cu mult interes despre evenimentele, activitățile ce se petrec în bibliotecile publice din țară și vreau să vă povestesc despre unul din serviciile lansate la Biblioteca publică din satul Hîrcești, r. Ungheni, unde activez.

Istoria locală este o realitate a bibliotecii din zilele noastre, este de actualitate, dar este și o necesitate. Este cea de lângă noi, din imediata vecinătate, este cea căreia îi aparținem, este cea care așteaptă să fie descoperită și valorificată. Orice localitate își are istoria ei, are o vechime, o întindere în timp și spațiu, are personalitățile ei, are OAMENI, LOCURI, FAPTE cu care se poate mândri. Este rolul bibliotecii publice să le descopere, să încerce să le pună în valoare, să-i facă pe utilizatorii ei să le conștientizeze însemnătatea, să fie interesați și mândri de comunitatea locală. Numai cunoscând istoria locală ne cunoaștem mai bine, învățăm să fim mai buni, să apreciem valorile neamului, ne dezvoltăm spiritul patriotic.

Și fiindcă bibliotecilor publice le revine rolul de a colecta, conserva și valorifica toate documentele și informațiile ce țin de memoria colectivă a comunității, ele fiind unicele deținătoare de colecții exhaustive cu conținut local din teritoriul dat, centre de activitate bibliografică și difuzare a cunoștințelor despre localitate, ne-am propus lansarea unui nou serviciu de bibliotecă "Promovarea personalităților marcante ale satului Hîrcești", care este în format online, pentru a promova personalitățile satului natal nu doar la nivel de comunitate, dar pentru a ne face cunoscuți în întreaga lume cu oamenii de vază

ai localității cu care ne mândrim. Aflându-ne în an de pandemie, am fost nevoiți să ne redirecționăm activitatea în spațiul virtual, astfel am avut posibilitatea de a ne adresa unui număr mai mare de utilizatori. O scurtă descriere a serviciului: la începutul fiecărei luni postăm pe pagina de facebook a bibliotecii un poster cu persoanele aniversare ale acestei luni, iar pe parcursul lunii, de ziua de naștere a fiecărei personalități postăm o fotografie cu o scurtă

descriere despre viața și activitatea, meritele persoanei în cauză.

Satul Hîrcești dintotdeauna a dat omenirii o galerie întreagă de personalități remarcabile. Îmi propun în timpul apropiat elaborarea ghidului bibliografic "Personalități marcante ale satului Hîrcești" care va veni din necesitatea de a face cunoscut trecutul și prezentul satului Hîrcești, dintr-o altă perspectivă, aceea a creatorilor de valori care vor dăinui în istoria acestui neam.

Promovăm personalitățile marcante ale satului Hîrcești

Valentina Chitoroagă
specialist în
biblioteconomie,
Director general al
Camerei Naționale a
Cărții din R Moldova
13 martie 1952

Gheorghe Diaconu
artist plastic, grafician
și pedagog
13 martie 1964

Elena Dabija
Director Centrul Academic
 Internațional Eminescu
15 februarie 1961

Valeriu Ghereg
savant, doctor habilitat în științe
medicale,
profesor universitar
14 martie 1953 - 24 februarie 2005

Ghidul va oferi cititorilor un număr de biografii din diverse domenii – știință, politică, tehnică, învățământ, cultură, artă etc... Meritul personalităților satului să fie recunoscut atât în țară, cât și peste hotarele ei.

Ne dorim ca tânăra generație să se orienteze nu doar după modelele de personalități marcante de peste hotare, ci și la cele din localitatea noastră.

Foarte mult ne bucură faptul când vedem rezultatul activității noastre în comentariile la postări, dovadă a faptului că e necesar de a presta astfel de servicii, necesare și cu impact pentru întreaga comunitate din orîșicare colțisor al Moldovei ori de peste hotarele ei. După cum menționează distinsa Doamnă Elena Dabija, Director Centrul Academic Internațional Eminescu:

”Mulțumiri, dragii mei consăteni! De la Hârcești a pornit epopeea vieții mele... Cu drag și dor de baștină sunt mereu... Prea repede fug anii.. Nostalgia după copilărie, școală, profesori, rude, prieteni și mormintele bunelor și a MAMEI NADEJDA sunt de nedescris... Sunt cu gândul la voi!”

Bodrug Iurie
11.04.1954

Ambasador Extraordinar și
Plenipotențiar al Republicii
Moldova în Republica Polonă.

Bejan Tudor
30.05.1969

șef adjunct INI la
Ministerul Afacerilor Interne
al RM

Popa Valentina
25.10.1979

Funcționar Internațional la
Sediul Central al Organizației
Națiunilor Unite din New York

VICTOR VASIAN, BIBLIOTECAR, B.M. EUGENIU COȘERIU, BĂLȚI

O poezie care poate ieși în lumină

Literatura are o putere nesfârșită. Ea poate să spună orice... chiar și indicibilul, prin poezie. Poate să descrie întâmplări reale, lucruri care nu s-au întâmplat, care nu se vor întâmpla niciodată, imposibile... Poate vorbi despre Dumnezeu, despre îngeri... despre acel mister absolut, înfricoșător și inevitabil: viitorul. (Ion Vianu, Amor intellectualis)

Victor Vasian s-a născut la 31 ianuarie 1987, în satul Cuhnești, raionul Glodeni. A absolvit Facultatea de Litere a Universității de Stat Alecu Russo din Bălți, cu o teză despre poezia lui George Bacovia. A frecventat cenaclul Kontur, condus de

prozatorul și eseistul Anatol Moraru. Din 2016 este angajat al Bibliotecii Municipale Eugeniu Coșeriu, Sala de Lectură, din Bălți. Are publicații: *Noi*, Revistă pentru copii și adolescenți, nr.1, 2005, 2; nr.4, 2005, 2. *Vocea Bălțiului*, Săptămânal al Consiliului municipal Bălți, nr.44, 2006, 17noiembrie, 3. *Confluente bibliologice*, Revistă de biblioteconomie și știința informării a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat Alecu Russo, nr.2, 2005, 58–59; nr.3–4, 2007, 162–163. *Sintagmele*, Revistă a Universității de Stat Alecu Russo din Bălți, Anul III, nr.1–4, 2012, ianuarie–aprilie, 31. *BIB Inbox*, Publicație cultural-informativă, nr.1, 2014, 3.

Biblio-info, nr.1, 2013, 51; nr.1, 2016, 20; nr.1, 2019, 40. *Viața Basarabiei*, nr.4, 2019, 86–89. Este prezent și în antologia *Telenești—un târg de codru și de glorie!*, de Rotaru Lilia, Odă istorică, Bălți, 2019, 15/99; *Taina amintirilor*, de Elena Belinschi, Bălți, 2020, 116. În 2019 a obținut premiul pentru poezie al revistei „Viața Basarabiei”.

În opinia scriitorului Anatol Moraru, în prezent directorul Colegiului Pedagogic Ion Creangă, Bălți: Victor Vasian este încă un alt produs al filologiei bălțene, personaj care, iată, ține să-și toarne înzestrarea într-o carte de poezie. A început să iasă în relief la ședințele cenaclului

Kontur de la Facultatea de Litere, al cărui membru a fost în toți anii săi de studenție, de altfel, ca și Virgil Botnaru, acum un autor (aproape) consacrat. Cel care i-a desenat în ceruri parcursul destinului a găsit de cuviință, se vede, să-l pună la grele încercări. După doi ani de facultate, răstimp în care demonstrase că este un student foarte bun și un poet promițător, a nimerit într-un teribil accident rutier și s-a aflat două luni între viață și moarte. Reabilitarea ulterioară a devenit un proces dificil, care a durat. Această experiență dramatică i-a marcat deopotrivă viața și poezia. Lectorul, care va citi cu atenție poeziile din *Dumnezeu se joacă în nisip*, o carte din lista celor propuse în cadrul *Concursului de editare a cărții naționale — 2020*, ce include trei compartimente: 1. *Pre-facerea*. 2. *Facerea*. 3. *Refacerea*, va remarca involuntara linie de demarcație între poemele scrise până la și după catastrofă. Astfel, poeziile de până la accident se remarcă prin prospețimea simțirii, temperatura transpunerii stărilor interioare, surprinderea instantanee a realității, a luminilor lumii. Poetul implică ludicul și ironia ușoară când tratează teme grave, canalizându-și energiile creatoare spre construcția unei lumi din cuvinte în care frează vitalitatea, frumosul și încrederea în viitor, arhitectură care reține ochiul și mintea lectorului. Exemplu concludent este *Facerea ta*: *El face mai întâi cerul și pământul, face lumină și râde. Apoi se gândește să facă munții, / apele și buzele tale. / Și (le) face. / Îi mai vine ceva — / Glasuri de păsări și alte minuni ne-spuse. / Le trece prin gura ta de nisip. / Te privește lung, / Îți preschimbă munții în dealuri. / Se încruntă, / Își dă seama / că trebuie să-ți scrie câteva poezii / și mă cheamă de mine. / Îți netezește trupul cu respirația / și-ți desenează o fericire / cât mai departe de malul mării. / Dumnezeu se joacă în nisip...* În aceeași linie se înscriu *Băiatu' cu pistrui*, *Poem doar al tău*, *Neîntâmplare*, etc.

Poemul care transpune a doua sa venire în lumină se numește *Zbor frânt* și deschide al doilea compar-

timent al cărții. Eroul liric consemnează cu tristețe cuminte ruperea vieții/ființei în două: *Mama nu m-a născut degeaba. / Credea în norocul meu. / N-avea de unde să știe / că la douăzeci de ani / voi urca în mașina bordo / și două luni/voi adăsta între viață și moarte. / După ce m-am întors în lumină, / lumea se schimbase / și eu nu mă mai țineam minte, / pe mine cel dintâi. / A trebuit să învăț din nou / cuvintele, simțurile / și oamenii.*

Mai nou, bibliotecar ca vocație, Victor Vasian edifică un erou liric după chipul și asemănarea lui, care iubește cu frenezie, care se caută pe sine, care „gândește” lumea în care trăiește, care speră, visează, gustă din deziluzii, dezamăgiri, care se lasă tot mai des pradă singurătății și amintirilor irigate de nostalgii: *Singurătatea are aerul unei camere de cămin / cu două paturi, în care stau doar eu. / Singurătatea are culoarea orașului / în care ți-au rămas doar câțiva cunoscuți / cu care te vezi rar / și nu e, deocamdată, nici o femeie / care să vrea să doarmă / fie și pe celălalt pat* (Definiție)

Autorul își structurează materiile lirice ale volumului în tipare gnomice, devenind un promotor al minimalismului, reușind, ca finalitate, o mică simfonie cu partituri afective ce nu au cum să nu sensibilizeze, să nu cucerească (Vezi: *Poem, Inel, Baladă cinegetică, Eterna poveste* ș.a.).

Victor Vasian gustă și din poetica postmodernistă, convocând in-

tertextual versul lui Eminescu (*Pastel, Love story*), Hagiu (*Predestinare*), Creangă (*Culpă*).

Privit în globalitatea sa, volumul *Dumnezeu se joacă în nisip* anunță vocea unui autor cu lecturi multe, cu buna cunoaștere a artei scrisului, cu bucuria de a desena partea nevăzută a lumii și a sentimentelor. Victor Vasian este autorul unei poezii care poate ieși în lumină.

Și totuși, în ce constă farmecul poeziei lui Victor Vasian? Înainte de toate, în sinceritatea emoției și expresiei, în autenticitatea realităților poetice și în desfătarea cuvintelor, ca un joc al ieșelilor care vrăjesc și totodată răzbună. Pentru el, creația e un exercițiu (ludic!) *divin, neîntâmplarea — o realitate, iar rostirea sa exprimă certitudini din cele mai alese. [...] Având în vedere ambiția sa de cuceritor al emoției expresive, rămânem (sur)prinși într-o realitate imediată, de un lirism continuu, în așteptarea poeziilor sale (deocamdată) neîntâmplare*. (Virgil Botnaru, *Sintagmele, Revistă a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, Anul III, nr.1-4, 2012, ianuarie-aprilie, 31.*)

Dumnezeu se joacă în nisip / Victor Vasian; copertă: Sergiu Stanciu. — [Chișinău]: Univers Educațional, 2020. — 64p. Comanda nr. 3186. Apare cu sprijinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, fiind aprobată de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale.

„De la discriminare la drepturi egale”

De curând Biblioteca Publică Teritorială Obreja Veche a implementat Proiectul *De la discriminare la drepturi egale*, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat de Departamentul de Stat American (DRL) fiind parte a proiectului *Moldova împotriva tuturor formelor de discriminare* implementat de ERIM în Moldova — IREX Europe, Gender Centru GENDERDOC-M, Asoci-

femeii în societate și familie, violență, discriminare etc. De asemenea au înțeles pericolele ce reprezintă conflictele și violența pentru familie. *Informația care am primit-o ne vom strădui să o diseminăm în comunitate, în familii și colective de muncă, pentru a ajuta și alte femei care întâmpină astfel de probleme ce nu și cunosc drepturile și nu știu unde trebuie să se adreseze*, a menționat

conștientizat ce impact au conflictele și violența pentru familie, au învățat cum să-și apere drepturile, și cum să depășească problemele pe care le întâlnesc zi de zi. Lucrul în echipe a dus la creșterea gradului de conștientizare despre necesitatea repartizării egale a responsabilităților familiale.

Concursul *Meșterița* s-a desfășurat în format online. Acest concurs ne-a dat posibilitatea să descoperim noi talente și să susținem promovarea lor în comunitate. Și-au dat concursul 6 doamne (44-85 ani) din localitate care și-au propus să promoveze tradițiile naționale. Fiecare participantă a organizat o expoziție a lucrărilor confecționate de către ea. În cadrul acestui eveniment am reușit să motivăm și alte persoane din localitate. Cu această ocazie, doamna Raisa Tereniuc, a donat muzeului

ăția Bibliotecarilor din Republica Moldova și suportul din partea primăriei comunei Obreja Veche.

Biblioteca Publică a desfășurat un șir de activități ce vizează combaterea discriminării bazate pe gen și promovarea egalității de gen cu mai multe grupe de beneficiari din comunitate.

Un obiectiv a acestor instruirii este ca participanții să identifice multitudinea de cauze care pot genera conflictele în familie, acceptând existența unor cauze superficiale care pot fi eliminate fără a dezvolta stări conflictuale intense. La atelierul de instruire *De la discriminare la drepturi egale* au participat 13 femei, membre al Clubului femeilor active *Femei cu idei*. Participantele au avut posibilitatea de a-și dezvolta cunoștințe despre: egalitatea de gen, rolul

primara comunei, doamna Zinaida Mocanu.

Ne creștem împreună copiii — la acest training au participat 12 persoane (28-34 ani). Participanții și-au dezvoltat noi atitudini și și-au mărit diapazonul de cunoaștere despre subiecte precum egalitatea de gen, diminuarea violenței în familie și societate, și depășirea stereotipurilor. De asemenea, participanții au

satului o bucată de țol tradițional, confecționat din cânepă, pentru a servi drept exemplu și imbold tinerii generație de a păstra tradițiile și obiceiurile neamului.

Cei 15 tineri din comuna Obreja Veche au avut posibilitatea de a participa la training-ul *Rolul bărbatului și a femeii în viziunea tinerilor* la care și-au dezvoltat abilități de evaluare critică a fenomenului discriminării,

această instruire contribuind astfel la diminuarea numărului și gravității cazurilor de discriminare de gen și violență în familie. Participanții au conștientizat importanța depășirii stereotipurilor existente în societate, promovării egalității de gen, a drepturilor egale și atitudinii fără discriminare față de femei. Acest training a fost moderat de către experta din partea IREX Tatiana Europe Chebac, care a venit cu un mesaj clar către participanți, demonstrând că atât femeile, cât și bărbații trebuie să cunoască cum să se protejeze în cazul în care le sunt încălcate drepturile și în caz de necesitate, unde să se adreseze pentru a fi ajutați. În urma evenimentului 3 adolescente și-au propus să diminueze gradul de violență de femei, creând fiecare câte un filmuleț cu mesajul de *STOP violență*. Filmulețele au fost plasate pe Facebook.

Activitatea finală a proiectului a fost Masa rotundă cu genericul: *Femeile pot reuși*, la care au participat 21 de femei active din localitatea noastră care s-au întrunit pentru a se cunoaște și a-și împărtăși experiența succesului. În cadrul acestui eveniment ne-am bucurat de mai multe profiluri de femei active din comună: Femeia-primar, consilier, pedagog, gospodină, mamă etc. Fiecare și-a împărtășit din experiența sa. Am descoperit împreună ce înseamnă să fii de succes, cum poți transforma o pasiune într-o afacere. Ascultându-le am realizat că secretul din spatele reușitei se datorează curajului, perseverenței și desigur unei munci consecutive.

Din prezentarea *Mă stimez. Acțiune!* a Cristinei Stratan, participantele la acest eveniment au înțeles că un element important în calea spre realizare îl reprezintă stima de

sine, care te înzestrează cu forțe noi ca să depășești orice obstacol în calea spre realizare. În cadrul acestei activități am conștientizat împreună, că femeile din localitățile rurale se pot realiza în diferite domenii.

În urma activităților desfășurate a crescut gradul de conștientizare a participanților cu privire la egalitatea de gen, efectele nefaste ale discriminării femeii în societate și în familie, dar și impactul distructiv al violenței în familie.

Implementarea acestui proiect a scos în evidență următoarele aspecte:

- populația din mediul rural nu este informată cu privire la aspectele antidiscriminare și antiviolență.
- utilizarea acestor concepte în mass media nu duce la o informare veritabilă și la o schimbare adecvată a atitudinii preponderent învechite și cu tentă patriarhală.

INA BERDILA-BRÎNZĂ, PROFESOR DE COREGRAFIE, MUN. CHIȘINĂU

Orientarea terapeutică și profilactică a dansului în dezvoltarea poziției ortostatice a copiilor

Dansul are o mare valoare educațională. În timp ce o stăpânesc, elevii nu numai că învață mișcările, ci și creează o imagine artistică, iar pentru aceasta este necesar să înțelegem muzica și să găsim caracterul mișcărilor. Dansul are un mare impact emoțional asupra interpreților și spectatorilor, așa că ar trebui utilizat pe scară largă ca mijloc de educație artistică, estetică și morală a copiilor. Mișcările liniștite, ritmice la melodie, muzică frumoasă sau dansuri vesele aduc plăcere estetică fiecărui copil și sunt unul dintre tipurile preferate de activitate motrice a elevilor mai mici. Exercițiile de dans nu necesită învelșuri speciale, pregătire îndelungată, un loc specific, ele instilează cursanților o cultură a mișcărilor:

- poziționarea corectă a brațelor, picioarelor, trunchiului;
- capacitatea de a combina mișcările în diferite planuri, cu amplitudini diferite, pentru a determina precizia poziției părților corpului;
- coordonarea oportunității mișcărilor.

Exercițiile de dans pot fi unul dintre cele mai eficiente mijloace de antrenare a corpului unui copil. Prin urmare, în programul de dans terapeutic și profilactic (DTP), acestea „sunt utilizate ca mijloc de antrenament și relaxare, eliberare emoțională, ameliorare fizică și nervoasă, ritmul dezvoltat și coordonarea mișcărilor” [1, p. 44].

De asemenea, exercițiile de dans pot fi folosite la începutul lecției

pentru „încălzirea” generală a corpului și pregătirea acestuia pentru lucrarea viitoare, concomitent și în scopuri terapeutice. Fiind un bun mijloc de combatere a hipodinamiei, dansul are un efect benefic asupra sistemului cardiovascular, respirator și nervos al corpului. Anume acestea ne permite să menținem flexibilitatea coloanei vertebrale, să promovăm mobilitatea articulațiilor și să dezvoltăm rezistența. Potrivit cercetătorilor, acestea contribuie la formarea unei posturi corecte, a mersului frumos și ușor, a netezimii și grației mișcării. Cu ajutorul mișcărilor coregrafice, vom obține succese deosebite la educarea și dezvoltarea atenției, la formarea și antrenarea capacităților de a naviga în timp și spațiu, pentru a promova dezvoltarea

rea dexterității și coordonarea mișcărilor corpului. Un copil dansator experimentează senzații unice din libertatea și ușurința mișcării, din capacitatea de a-și controla corpul. Tot o dată, el, este mulțumit de precizia și frumusețea cu care interpretează combinațiile de dans.

Dansul în sine, împreună cu muzica, are un imens potențial psihoterapeutic și îi afectează pe elevi prin toate simțurile și mai ales prin sistemul nervos. Prin urmare, apar diferite direcții ale psihoterapiei cu dans, ale cărui obiectiv principal este de a aduce ușurare nu numai pacienților psihici, ci și copiilor cu un sistem nervos instabil, suprasolicitat emoțional. Arta coregrafică poate servi nu numai ca mijloc de reglare psihofiziologică, ci și ca mijloc de stabilire a relațiilor interpersonale într-un grup, manifestând individualitatea personalității fiecărui copil, exprimarea de sine, eliberarea sentimentelor suprimate în mișcare, autoafirmare. Cursurile care folosesc muzică și dans stimulează potențialul creativ al copiilor, contribuie la corectarea sistemului de relații de personalitate. Astfel, muzica și dansul au o mare valoare de îmbunătățire a sănătății și pot fi utilizate în tratamentul terapeutic și psihoterapeutic, precum și pentru corectarea și prevenirea diferitelor boli la copiii de vârstă preșcolară și școlară [2, p. 17].

Obiectivul principal a DTP este de a îmbunătăți sănătatea copilului, de a preveni cele mai frecvente boli și de a corecta abaterile existente în starea de sănătate. Obiectivele particulare includ:

- optimizarea creșterii și dezvoltării sistemului musculo-scheletic (formarea posturii corecte, prevenirea picioarelor plate);
- dezvoltarea și îmbunătățirea funcțională a sistemului respirator, a circulației sanguine, a sistemelor cardiovasculare și nervoase ale corpului, precum și corectarea vederii;
- îmbunătățirea abilităților psihomotrice: dezvoltarea forței musculare, mobilitate în diferite articulații (flexibilitate), rezistență,

viteză, putere și abilități de coordonare, precum și abilități motrice fine și sensibilitate proprioceptivă;

- promovarea dezvoltării simțului ritmului, a urechii pentru muzică, memorie, atenție, capacitatea de a coordona mișcările cu muzica;
- asigurarea unui efect benefic al muzicii asupra sferei psihosomatice a copilului;
- formarea abilităților de expresivitate, plasticitate, grație a mișcărilor de dans;
- promovarea dezvoltării abilităților de exprimare emoțională, emancipare și creativitate în mișcare.

Principalele mijloace ale DTP sunt exercițiile fizice de dezvoltare generală și orientare specială, efectuate fără obiecte, cu obiecte (minge, băț gimnastic, gantere etc.) și pe aparate gimnastice (bancă gimnastică, perete gimnastic etc.). Toate sunt interpretate cu acompaniament muzical. Pozițiile de plecare ale unor astfel de exerciții pot fi: culcat pe spate, pe abdomen, pe o parte; așezat cu picioarele drepte și îndoite; pe călcâi; stând ghemuit, stând ghemuit pe genunchi.

Exercițiile de orientare generală includ:

- exerciții de marș;
- exerciții de dezvoltare generală în mers pe loc și în deplasări, alergare, sărituri;
- exerciții de gimnastică articulară, întindere și relaxare a mușchilor;
- exerciții de dans.

Complexele de exerciții fizice de orientare generală contribuie la dezvoltarea forței musculare (formează un „corset muscular”), rezistență, mobilitate în diferite articulații și alte abilități motrice. Adică, obiectivele de pregătire fizică generală ale copiilor sunt rezolvate, și în acest sens și dezvoltarea lor fizică.

Exercițiile cu o orientare specială includ exerciții pentru formarea și consolidarea posturii, prevenirea picioarelor plate, exerciții de respirație, gimnastică cu degetele, gimnastică pentru ochi. „Complexele de

exerciții fizice cu o orientare specială contribuie la funcția sau sistemul corpului stagiatorilor către care sunt direcționați. Majoritatea exercițiilor corective și terapeutice-profilactice sunt folosite aici” [3, p. 35]. La selecția fondurilor DTP, este necesar să se ia în considerare:

- coincidența mecanismului acțiunii terapeutice a acestor agenți cu efectul scontat asupra unui organ sau sistem slăbit;
- alocarea sarcinilor specifice de tratament și profilactic;
- vârsta elevilor;
- dezvoltarea psihomotrică a celor implicați.

Pentru a dezvolta coordonarea, expresivitatea mișcărilor, flexibilitatea, forța mușchilor picioarelor și a trunchiului, în programul de dans sunt folosite exerciții coregrafice. Exercițiile coregrafice sunt predate la bara de suport și, pe măsură ce sunt stăpânite, sunt efectuate în diverse combinații și combinații complexe de exerciții.

Pozițiile coregrafice ale picioarelor pot fi utilizate pentru a întări mușchii piciorului. Într-un dans terapeutic și profilactic, vârfurile nu trebuie să fie larg răspândite, este necesar să se monitorizeze poziționarea corectă a piciorului (distribuția întregii greutate corporale pe întreaga zonă de lucru a piciorului). Prima poziție de dans a picioarelor este cu călcâiele împreună, vârfurile depărtate. Cea de-a doua poziție de dans a picioarelor este la distanță de picioare, lățimea picioarelor. A treia poziție de dans a picioarelor - în fața piciorului în picioare atinge călcâiul mijlocului piciorului în spatele piciorului în picioare. Următoarele mișcări pot fi efectuate cu picioarele: punerea vârfului în trei direcții (înainte, în lateral, înapoi și din nou în lateral), ridicarea piciorului în trei direcții, balansarea picioarelor, lovirea vârfului pe podea, mișcări circulare ale piciorului pe podea și tot felul de combinații ale acestor mișcări, precum și semi genuflexiuni, genuflexiuni și ridicări pe vârfuri.

Pozițiile de bază ale brațelor pot fi utilizate pentru a întări mușchii bra-

țelor și ale spatelui. Poziția pregătitoare a mâinilor - mâinile în jos, ușor rotunjite. Prima poziție a mâinilor este mâinile înainte, ușor rotunjite. Poziția mâinilor a doua este mâinile laterale, ușor rotunjite. A treia poziție a mâinilor este mâinile sus, ușor rotunjite. Mâinile pot fi puse dintr-o poziție în alta, stând pe loc sau mergând. Exercițiile de coregrafie pot fi, de asemenea, utilizate pentru a întări mușchii gâtului, unde diferite poziții ale brațelor, picioarelor și trunchiului

sunt însoțite de anumite rotiri sau înclinări ale capului. Toate exercițiile coregrafice sunt „mijloace excelente de construire a posturii și a culturii mișcării” [4, p. 20].

Bibliografie:

1. *Terapie ocupațională și rehabilitare psihosocială*: Suport de curs. Bălți, 2008. 216 p.
2. *Dans terapeutic - Curs-1*. Disponibil de la: URL: <https://ru.scribd.com/document/467129085/Dans-terape->

utic-curs-1

3. Popa S. *Terapia prin dans reprezintă utilizarea în scop terapeutic a dansului pentru a îmbunătăți starea fizică și mentală a persoanelor*, May 07, 2012. Disponibil de la: URL: <https://ru.scribd.com/doc/92713470/Terapia-Prin-Dans-Reprezinta-Utilizarea-in-Scop-Terapeutic-a-Dansului-Pentru-a-Imbunatatiti-Starea-Fizica-Si-Mentala-a-Persoanelor>
4. Dobrescu T. *Expresie corporală, dans și euritmie - Curs de specialitate*. Iași: Editura Pim, 2006. 146 p.

AURICA MORCOV, BIBLIOTECA PUBLICA COTOVA

Mesteșugul incrustării în lemn promovată de GAL-ul „Calea Dropiei”

Din cele mai vechi timpuri, în Moldova s-au dezvoltat un șir de meșteșuguri și îndeletniciri, care aveau menirea de a satisface cerințele gospodărești ale poporului nostru. Astăzi aceste tradiții practic dispar. Unde și unde găsești câte un meșteșugar care știe a prelucra lemnul, dar aceste cunoștințe trebuie transmise tinerii generații. Este datoria noastră să păstrăm și să promovăm arta prelucrării lemnului tradițională poporului nostru, ca să nu dispară și să ne menținem ca neam, să promovăm cultura și să dezvoltăm turismul rural, ceea ce este de o importanță majoră pentru microregiune.

Prin intermediul programului de finanțare a proiectelor pentru dezvoltarea zonelor rurale susținut de GAL-

ul „Calea Dropiei”, cu suportul Uniunii Europene, implementat de Solidarity Fund PL în Moldova în parteneriat cu Rețeaua Națională LEADER din țara noastră a fost creat un atelier de meșteșugărit în domeniul prelucrării artistice a lemnului în comuna Cotova, raionul Drochia, cu de numirea „Graiul Măiestriei”. Domeniul de activitate a căruia este promovarea artelor tradiționale și a meșteșugului incrustării în lemn, care face parte din prioritățile de bază ale Strategiei de dezvoltare Locală a GAL-ului, și anume creșterea potențialului turistic al microregiunii prin crearea de atracții turistice și infrastructuri aferente.

În rezultatul implementării proiectului va crește atractivitatea spațiului rural, care va contribui la sporirea

numărului de turiști, ceea ce va aduce profit, iar atelierul de meșteșugărit va deveni un centru model de dezvoltare și promovare a tradițiilor populare ce țin de prelucrarea artistică a lemnului. Invitam doritorii de a participa la master-clasuri, să vină în atelierul meșterului lemnar, Morcov Iurie.

Inovația proiectului este justificată prin educarea noii generații, a transferului măiestriei sculptatului în lemn, a cunoștințelor în domeniul dat tinerilor și confecționarea de suvenire cu promovarea imaginii GAL-lui „Calea Dropiei”. Acest atelier va deveni un centru de promovarea valorilor culturale artistice ale poporului nostru, prin participarea la diferite expoziții, festivaluri și târguri cu vânzarea produselor respective.

ION DOMENCO

La Manta, unde te așteaptă...

Casa Bunicului

În această vară, după mai bine de un an de pandemie, când mai sunt restricționate călătoriile peste hotare, a venit timpul să descoperim Moldova în toată splendoarea ei — cu lunci, dealuri și văi, cu rezervații peisagistice, lacuri cu nuferi și codri seculari. Îmbucurător faptul că urmând exemplul vecinilor săi din Văleni, Cahul, unde te îmbie Pensiunea *La Gura Cuptorului* și Muzeul *Pâinii*, cu faimosul lac *Beleu*, cu tradițiile și obiceiurile neamului, și în satul Pașcani, comuna Manta, același raion, a apărut Agropensiunea *Casa Bunicului*.

Agropensiunea din satul Pașcani este situată în zona de sud a Moldovei, pe traseul internațional Cahul — Giurgiulești. După cum menționează primara comunei Manta, Violeta Hâncu, aceasta a fost fondată de către soții Dumitru și Lidia Lazăr, adică, putem afirma că Pensiunea *Casa Bunicului* a apărut din dorința familiei Lazăr de a păstra și perpetua tezaurul neamului, a lăsa generațiilor care vin, urmașilor, un patrimoniu inegalabil și inestimabil. Ideea unei pensiuni cu toate comoditățile acasă, în Moldova, a venit de la cumnata Lidiei, care locuiește în Polonia și gestionează un restaurant ce vinde inclusiv și vinurile moldovenești „Vinuri de Pașcani”, produse tot de rudele de acasă, din satul Pașcani, comuna Manta.

Comuna Manta este—fără exagerare! — locul rupt din basme!—, în care timpul se oprește să-ți povestească despre înțelepciunea naturii. Comuna Manta se află pe o colină nu prea înaltă pe stânga Prutului, situată între lunca râului Prut și o vale pe care localnicii o numesc Baraghina. De pe Dealul satului se văd ca în palmă bălțile lacului Manta (cu o suprafață de cca 2200 hectare!), încântătoare luncă a Prutului cu numele ce dăinuiesc de secole — Bădelnicul, Dracile, Rătundul, Lișteavul, Băcăriile, Tinosul. Gârlele — Balacea, Ciortul, Surda. Pretutindeni — stufării, papură, insulițe, și popânzaci (insule plutitoare). În împrejurimile comunei Manta pot fi întâlnite: cormoranul, barza albă, egreta, cocostârcul, stârcul, lișița, bătlanul, nagățul, postârnicul, cocorul, pelicanul, pescărușul, lebăda, enotul, nutria, țiștarul, vulpea, pisica sălbatică, melci de apă, midii, broaște țestoase, mistrețul, căprioarele, nufărul alb, nufărul galben, nuca de apă și alte specii de plante și animale incluse în Cartea Roșie a Moldovei. Pe stema și drapelul comunei este reprezentat un cocostârc bătând toaca și ținând în gheara dreaptă o floare de nufăr alb.

Fondalul acestora are culoarea cadrului natural, albastrul-azur, ceea ce reprezintă culoarea cerului,

infinitalui, visului și a vieții pașnice și libere. Cocostârcul semnifică lacul Manta, care a dat denumirea localității. Aceasta este singura pasăre care practică un fel de dansuri nupțiale cunoscute cu denumirea de *bate toaca*. În cadrul acestui ritual pasărea dă capul pe spate și deschizând și închizând repede ciocul, clămpănește din el. Astfel cocostârcul produce sunete care au determinat calificativul de *bate toaca*.

Atitudinea de *bătând toaca* pentru cocostârcul din stema și drapelul comunei Manta a fost aleasă pentru a marca tradiția artistică deosebită a locului Manta, fiind baștina unor artiști valoroși pe plan național ca: Ion Furnică, Gheorghe Forțu, Ana Arseni, Larisa Arseni, Tudor Zberea, Petrică Neagu, Sorin Zberea ș.a. Floarea de nufăr alb pe care o ține cocostârcul este o altă particularitate a bălților și lacului Manta; este o plantă ocrotită prin lege în Republica Moldova. După tradiția europeană în nuferi se ascund nimfele și elfii.

Comuna Manta dispune de 2 gimnazii, 2 grădinițe, 2 oficii poștale, 2 oficii a medicilor de familie, un oficiu al medicului veterinar, Palat de cultură, 6 biserici (ortodoxă, 2 biserici creștine-evangeliste, 2 — adventiste, biserica martorului Iehova), 3 ONG-uri active, 16

agenți economici, 1200 gospodării țărănești, 2 platforme de pasageri a tronsonului de cale ferată Cahul — Giurgiulești. Sunt cunoscut departe de hotarele comunei ansamblurile populare *Senioritele* și *Cimpoieșul*, laureate al mai multor festivaluri și concursuri de muzică și folclor, obiceiuri și tradiții strămoșești.

Implementarea proiectului pensiunii *Casa Bunicului* a început cu participarea la un proiect finanțat de USAID, Suedia și Marea Britanie. Acel prim suport financiar a motivat familia Lazăr, determinându-i pe cei doi soți să dezvolte toate facilitățile necesare unui complex turistic modern, capabil să găzduiască oaspeți din țară, dar și de peste hotare. Cu atât mai mult, cu cât în perspectiva deschiderii pensiunii, aceștia deja puteau miza (din nou — cu suportul cumnatei!) pe turiștii polonezi, dar și vizitatorii locali. Cu multă dorință și elan, cu dăruire de sine, muncă asiduă, timp de câțiva ani, o casă nelocuită a prins culoare, stil și identitate tradițională, transformându-se, treptat, într-o veritabilă Casă Mare. Așa a prins viață *Casa Bunicului*, actualmente—o pensiune ospitalieră,

bucuroasă să găzduiască oaspeți, cărorora li se pune la dispoziție o gamă largă de servicii turistice de calitate.

Pensiunea *Casa Bunicului* e un complex turistic rustic, situat într-o zonă plină de priveliști naturale care îți taie respirația. Aici, în regiunea pitorească a Rezervației *Prutul de Jos*, parte a rețelei mondiale a Rezervației biosferei UNESCO, se află lacul natural *Manta*, câteva vinării, care

atrag atenția turiștilor și a pasionaților de vinuri. Vecinătatea râului Prut și a lacului *Manta* oferă locului o frumusețe aparte, iar ospitalitatea gazdelor și savoarea bucatelor tradiționale moldovenești, îi fac pe turiști să revină aici iar și iar. Pensiunea dispune de un restaurant modern, câteva foioșoare pentru oaspeți și toate condițiile necesare pentru un șir de activități, cum ar fi relaxarea în aer liber; activități sportive — tenis, volei; plimbări cu barca; activități de pescuit, ciclism, dar și observarea păsărilor, pentru pasionații de bogata faună din lunca Prutului. Altfel zis, *Casa Bunicului* este o istorie de succes, care demonstrează că sustenabilitatea economică și dezvoltarea durabilă e posibilă și în Moldova. Acolo, unde este mare dorință, unde autorii ideilor frumoase se bucură de implicarea autorităților, comunității locale, poate deveni realitate valorificarea potențialului turistic autohton. Ca și *Gura Cuptorului* din Văleni, *Casa Bunicului* a pornit de la ideea unei pensiuni, a unui muzeu tradițional în aer liber, care ulterior, datorită fluxului mare de turiști locali și străini, va putea fi extinsă, gama serviciilor turistice fiind îmbogățite cu activități tradiționale, tradiții și obiceiuri strămoșești, demonstrând o dată în plus importanța conservării naturii și a folclorului neamului.

Educarea și dezvoltarea gândirii muzicale proprii a elevului-pianist

CRISTINA STANCOV,
PROFESOR GDI, CATEDRA PIAN
CENTRUL DE EXCELENȚĂ ÎN
EDUCAȚIE ARTISTICĂ
ȘTEFAN NEAGA, MUN. CHIȘINĂU

Muzica este considerată expresia cea mai directă a sufletului omului. Ea a fost, este și va fi o fereastră pe care sufletul o deschide spre Univers; o fereastră pe care omul o deschide spre sine însuși. În dezvoltarea particularităților individuale artistice ale elevului un loc aparte o ocupă problema educării și dezvoltării gândirii muzicale proprii a elevului asupra lucrărilor muzicale. Profesorul are rolul de a iniția elevul în arta interpretării atât din punct de vedere al tehnicii cât și din punct de vedere al esteticii, ce include astăzi o abordare clară stilistic a repertoriului. Rezolvarea ecuației profesor-elev, desfășurată pe parcursul procesului de studii, trebuie să aibă ca rezultat crearea stilului interpretativ propriu al elevului-interpret. În acest context putem îmbina mai multe elemente:

1. Personalitatea și caracterul

- procese psihice intelectuale, afective, volitive: inteligență, răbdare, atenție, concentrare, memorie, spirit de observație, imaginație, creativitate, voință de muncă orientată spre un scop;
- cultură generală;
- cultură muzicală, teoretică și ractică;
- aptitudini muzicale: auz melodic, armonie, polifonic, simțul ritmic, dinamica, frazarea.

2. Stilul de muncă

- bagaj de metode și procedee: expresiv-neexpresiv, de la rar la repede, ritm variat, diverse modalități de atac pianistic;
- egalitate în pasaje;

- frazarea și reliefaarea sensului, integritatea conținutului-obiectivul principal.

3. Experiența scenică

- o verificare, audiere;
- examen;
- concurs;
- înregistrare.

O bună interpretare nu se reduce însă la respectarea mecanică și strictă a textului, ci mai presupune o contribuție personală, creatoare din partea interpretului. Dar originalitatea și autenticitatea unei redări artistice sunt dependente nemijlocit de afirmarea unei atitudini estetice. Gândirea muzicală începe evoluția sa cu operarea liberă, creativă a imaginilor muzicale. De la imagini simple, elementare spre integrarea și generalizarea lor — iată calea dezvoltării gândirii muzicale. Dar „imaginea” în artă reflectă o anumită stare emoțională, afectivă. Astfel, putem deduce că gândirea muzicală nu poate evoluționa fără dezvoltarea sensibilității muzicale. Dezvoltarea gândirii muzicale, care va înlesni înțelegerea muzicii (a formei și a conținutului) duce la trăirea estetică a muzicii și la dezvoltarea spirituală a muzicianului.

Alfred Cortot spunea: „Am considerat întotdeauna esențial ca interpretul să încerce printr-un efort de inteligență și de previziune, să pătrundă intențiile autorului său, mai degrabă, aceste intenții, în majoritatea cazurilor, rămânându-i nedescifrate, să le substituie pe ale sale, încercând astfel, prin ipoteză, găsirea mobilurilor secrete ale inspirației.” — „La musique française pour piano”

Educarea și dezvoltarea gândirii muzicale proprii a elevului-pianist este o sarcină importantă a pedagogului, care de fapt ascultându-l și verificându-l la fiecare lecție îl ajută să descopere problemele ce apar pe parcursul creației și totodată profesorul observă cum în timpul procesului de studiere a creației elevul singur soluționează acele probleme. Profesorul de pian formează și dezvoltă gândirea elevului în măsura în care este solicitat la activitatea artistico-mentală independentă, dându-i spre rezolvare sarcini conform capacității sale de gândire muzicală interpretativă și euristică la momentul dat. O eroare pedagogică constituie faptul de a prezenta „de-a gata” elevului soluțiile problemelor apărute pe parcursul studiului.

La dezvoltarea gândirii muzicale pot contribui următoarele metode:

- evidențierea „motivului-cheie” a creației muzicale;
- analiza stilului interpretativ a marilor muzicieni-interpreți;
- studierea creațiilor literare, de artă plastică etc., asemănătoare după conținutul artistic;
- compararea redacțiilor diferite (de exemplu a sonatelor lui Ludwig van Beethoven în redacțiile lui A. Goldenweiser și Artur Schnabel);
- găsirea intonațiilor generale și a „punctelor de reper” în baza cărora se desfășoară gândul muzical;
- alcătuirea diferitelor concepții interpretative, (tratarea variată a dramaturgiei muzicale);

- interpretarea piesei cu ajutorul „orchestrației” diverse, varierea culorilor timbrale (cald — rece, sumbru — luminos);
- improvizarea melodiilor, determinarea caracterului muzicii, reinnoirea imaginilor artistice.

În procesul studierii unei creații, înțelegând concepția autorului și dezvăluind conținutul artistic, sarcina pedagogului constă în îndrumarea elevului în direcția corectă, perceperea legităților structurale ale creației, luând în considerație stilul muzicii interpretate. Cu multă străduință și răbdare, elevul va găsi pe parcurs singur o tratare individuală, fără insistența profesorului de a îndeplini toate indicațiile spuse în timpul lecțiilor, astfel având posibilitatea de a păstra ceea ce este mai bun din căutările sale. Pedagogul are sarcina de a-l învăța pe elev să se asculte pe sine însuși. Mulți din elevi, ascultând înregistrări audio și video, se străduie să interpreteze creația exact așa cum au auzit-o, fără să se asculte pe sine. Doar creându-și viziunea sa proprie interpretativă și având capacitatea de a se asculta și a se aprecia în mod obiectiv, astfel elevul va avea

succes și munca sa va fi mai eficace.

Sub îndrumarea profesorului la sfârșitul studiilor sale, elevul ajunge un adevărat interpret ce a dobândit competențe:

- **cognitive:** a înșușit limbajul muzical, a acumulat cunoștințe din disciplinele fundamentale (teorie, armonie, istoria muzicii);
- **practice:** și-a dezvoltat auzul muzical sub aspectul ritmic, timbral, dinamic; se poate exprima cu ajutorul instrumentului studiat într-o formă creatoare; își poate verbaliza concepția interpretativă;
- **comportamental-valorice:** și-a format o atitudine personală de abordare a fenomenului muzical; și-a dezvoltat spiritul critic și autotocritic.

Arta este una dintre cele mai frumoase forme de manifestare a culturii umane, prin care spiritul uman încearcă să cunoască lumea, apelând la un limbaj propriu și să comunice rezultatele acestui demers, prin mesaje specifice, caracterizate prin structuri expresive, capabile să transmită o emoție umană, o emoție care are un caracter complex, inclu-

zând simultan senzorialitate, afectivitate și spiritualitate.

BIBLIOGRAFIE:

1. **COMAN, Lavinia:** *Vrei să fii profesor de pian*; Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2007;
2. **DINICU, Dimitrie Gh.:** *Contribuții la arta interpretării muzicale*; Editura Muzicală, București, 1963;
3. **NOIA, Tatiana:** *Tehnica interpretativă—materialitate și spiritualitate*;
4. **GRANEȚCHI, Lilia:** *Analiza interpretativă a imaginii muzicale—strategie didactică în formarea profesorului de muzică*;
5. **COMSA, Cezara-Georgia:** *Interpretarea muzicală—act creator*;
6. **STRAVINSKI, Igor:** *Poetica muzicală*; Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din Republica socialistă România, 1967
7. **ШКОЛЯР Л.В.,** Музыкальное образование в школе, М.: Академия, 2001.
8. **БАРЕНБОЙМ Л.** Вопросы фортепианной педагогики и исполнительства, Ленинград, 1969, с. 229;
9. **БРОНФИН Е ГОЛУБОВСКАЯ Н. И.** —исполнитель и педагог, Ленинград, 1978, с. 84;
10. Вопросы фортепианной педагогики, Выпуск 4, Москва, 1976, с. 107.

SVETLANA MIHNEA, DIRECTOR AL ȘCOLII DE ARTE „M. CEBOTARI”, MUN. CAHUL

Concursul Național de Muzică Instrumentală „Șapte note muzicale”

Ediția I-a, Cahul

Cu multă mândrie astăzi putem declara că ne-am lăsat provocați și am reușit să organizăm pentru prima dată cu un succes deosebit Concursul Național de Muzică Instrumentală „Șapte note muzicale”, Ediția I, on-line! Dacă este să fim sinceri, noi nu ne-am așteptat la un număr atât de mare de formulare înregistrate. Astfel, realizăm că în condițiile impuse de pandemie, unde predarea orelor avea loc la distanță, atât profesorii cât și elevii au depus un efort considerabil pentru ca să nu aibă de suferit calitatea procesului

de predare-învățare. Rezultatele sunt vizibile, ba chiar plauzibile, și putem declara că viitorul cultural-artistic al Republicii Moldova este în mâini bune. Moldova are cu ce se mândri!

Toți elevii și profesorii Școlilor de Muzică și Artă din Republica Moldova au avut ocazia să se înregistreze și să participe la Concursul Național de Muzică Instrumentală „Șapte note muzicale”, ediția I, on-line, care a avut loc la Cahul în perioada 05—14 mai 2021. Concursul a fost organizat de către Primăria municipiului Cahul în colaborare cu Școala de Arte

„Maria Cebotari”, mun. Cahul, având în calitate de parteneri: Palatul de cultură „Nicolae Botgros”, mun. Cahul, Filarmonica municipală Cahul și portalul de știri www.ziuadeazi.md.

Scopul concursului a fost de a stimula interesul copiilor pentru muzica clasică, promovarea și descoperirea tinerilor interpreți, a schimbului reciproc de experiență și colaborare între participanți. Concursul poate fi considerat drept prestigioasă competiție artistică, la care au participat cei mai talentați elevi, încurajați de profesorii lor, formând o imagine

pozitivă asupra nivelului performant de interpretare.

La concurs au fost admiși elevi cu vârsta cuprinsă între 7—16 ani ai Școlilor de Muzică și Arte din Republica Moldova, care au obținut succese performante în arta interpretativă. Fiecare participant a interpretat 2 lucrări muzicale de diferit gen, formă și caracter având durată prezentării de până la 10—15 minute, r.

Au fost admiși la concurs participanți la următoarele secțiuni :

1. Pian;
2. Vioara, violoncel;
3. Chitara;
4. Instrumente aerofone din lemn și alamă;
5. Instrumente populare.

Pentru a asigura egalitate și echitate de șanse pentru toți participanții, concurenții au fost divizați pe diferite categorii de vârste, după cum urmează:

- a. Categoria I: 7- 10 ani
- b. Categoria II: 11-13 ani
- c. Categoria III: 14-16 ani

Toți participanții au fost apreciați de către cei 7 membri ai juriului — personalități notorii, profesioniști din domeniul muzicii, artiști instrumentiști din Republica Moldova, pe care îi enumerăm mai jos:

Președintele juriului

1. Mihail Agafița, prim dirijor al Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici”, director artistic al Orchestrei Simfonice, Artist al popoului.

Membrii juriului:

1. Mîrzac Sergiu, Artist la Concertino Accordion Bend, Membru al CMA, șef Catedră Instrumente populare CEEA „Ștefan Neaga”.
2. Inna Hatipova, Maestru în Artă, doctor în studiul artelor.
3. Iulia Luță, profesor clasa vioară, Liceul Republican de Muzică „C. Porumbescu”.
4. Eugen Cernacovschi, artist al Orchestrei simfonice, Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”, profesor de clarinet la Liceul Republican de Muzică „C. Porumbescu”.
5. Rotilă Ilie Croitoru, dirijor, director artistic al Filarmonicii Municipale Cahul.
6. Ciubuc Vasile, Artist Emerit al RM, profesor de trompetă la Liceul Republican de Muzică „C. Porumbescu”.

Toți membrii juriului au ținut cont de următoarele aspecte importante de apreciere: respectarea stilistică a lucrării; a partiturii; a ritmului;

gradul de dificultate a repertoriului; tehnica instrumentală; atitudine; expresivitate; dinamică; virtuozitatea și acuratețea interpretării; ținuta scenică, vestimentația; respectarea cerințelor de program.

Organizatorii concursului au decis să acorde diplome de participare tuturor participanților la concurs, mențiuni, iar celor care s-au învrednicit cu locuri de frunte (Premiul I, II și III), laureații vor beneficia și de o excursie gratuită în România.

Pentru fiecare categorie de vârstă au fost programate premii în bani:

Categoria I — 7- 10 ani

- Premiul I — 800 lei
- Premiul II — 600 lei
- Premiul III — 400 lei
- Mențiuni
- Diplome de participare.

Categoria II — 11-13 ani

- Premiul I — 1000 lei
- Premiul II — 800 lei
- Premiul III — 600 lei
- Mențiuni
- Diplome de participare.

Categoria III — 14-16 ani

- Premiul I — 1000 lei
- Premiul II — 800 lei
- Premiul III — 600 lei
- Mențiuni
- Diplome de participare.

În urma înregistrărilor participanților la concurs am avut 476 de cereri eligibile condițiilor de participare, astfel membrii juriului au propus să fie dublate premiile pentru fiecare categorie și secție, datorită faptului că prestația și pregătirea participanților a atins cote maxime și întâmpinau dificultăți în selectarea celor mai buni, căci de fapt mulți elevi au fost foarte buni. Îmbucurător este faptul că am reușit să motivăm practic toate Școlile de Muzică și Artă din întreaga țară. Astfel, ca și totalizare am avut înregistrați concurenți din următoarele raioane și municipii, după cum urmează: Chișinău, Cantemir, Bălți, Soroca, Ungheni, Bender, Comrat, Criuleni, Șoldănești, Ocnița, Glodeni, Dro-

2020—2021 a Filarmonicii Municipale Cahul. La premiere au fost invitați laureații premiilor I, II, III. Cu si-

de pandemie, noi, ca și organizatori am fost nevoiți să limităm numărul invitaților. Sperăm că la următoarea ediție, deoarece ne dorim mult și ne propunem ca acest concurs să aibă continuitate, să ne bucurăm de prezența fizică a tuturor participanților, iar prestația lor să aibă loc pe viu, în scenă, cu multe emoții și aplauze!

La fel, preconizăm pentru următoarele ediții, revizuirea condițiilor de participare, astfel încât să avem mai multe categorii de participanți.

Adresăm sincere mulțumiri Primăriei municipiului Cahul pentru finanțarea acestui minunat proiect cultural, dlui primar Nicolae Dandiș pentru susținere, receptivitate și implicare. Capitala de Sud are un viitor cultural prosper deoarece multiplele evenimente prin care ne remarcăm ne determină ca promotori ai frumosului în desăvârșire.

chia, Strășeni, Călărași, Anenii noi, Hâncești, Fălești, Ialoveni, Edineți, Ștefan Vodă, Cahul.

O altă statistică o avem și potrivit numărului participanților înregistrați la secții:

1. Pian — 196 participanți;
2. Vioară — 90 participanți;
3. Chitara — 28 participanți;
4. Instrumente aerofone din lemn și alamă — 78 participanți;
5. Instrumente populare — 84 participanți.

Premierea participanților a avut loc la data de 22 mai 2021, în incinta Palatului de Cultură „Nicolae Botgros”, din mun. Cahul, în cadrul Concertului de Închidere a Stagiunii

garanță, ne-am fi dorit să îi avem pe toți în sală, dar în condițiile impuse

Poezii de Nicolae Dabija

Cât trăim

Cât trăim pe acest pământ
Mai avem un lucru sfânt,
O câmpie, un sat natal
O clopotniță pe deal.

Cât avem o țară sfântă,
Și un nai care mai cântă,
Cât părinții vii ne sunt
Mai există ceva sfânt.

Cât durea-ne-vor izvoare,
Ori un cântec ce dispare,
Cât mai avem ceva sfânt
Vom trăi pe-acest pământ.

Cât pădurile ne dor
Mai avem un viitor
Cât trecutu-l ținem minte
Mai există lucruri sfinte.

Cât Luceafărul răsare,
Și în cer e sărbătoare,
Și e pace pe pământ,
Mai există ceva sfânt.

Cât durea-ne-vor izvoare,
Ori un cântec ce dispare,
Cât mai avem ceva sfânt
Vom trăi pe-acest pământ.

Cât avem un sat departe
Și un grai ce n-are moarte
Cât ai cui zice părinte,
Mai există lucruri sfinte.

Cât durea-ne-vor izvoare,
Ori un cântec ce dispare,
Cât mai avem ceva sfânt
Vom trăi pe-acest pământ.

Săracă țară bogată

Frunză verde foaie lată
Săracă țară bogată!
Neam pribeag, nu undeva —
Emigrant în țara ta!

Tot ai zis c-așa ți-i scris:
Să fii liber doar închis!
Necăjitul meu popor,
Că-ți mai arde de umor!

Of, sătulule flămând
Lăngă ape însetând!
Cum cerșim cu gura mută
Pâinea tot de noi crescută.

Țara mea de oameni triști,
Mult mă mir că mai exiști,
Ciopârțită în bucăți
Că te mai găsesc pe hărți.

Tot mai tristă te apuc
De când corbii te conduc
Și te duc — șontac! — De zor
Spre Mărețul viitor.

Săracă țară bogată,
Vine vântul să te bată,
Vine cerul să te ningă
Și toți morții să te plângă.

N-o să mori de două ori:
Larg ți-a fost în închisori
Și cald ți-a fost în Siberii,
Țară prinsă-ntr-un imperiu.

Fii cu Dumnezeu atentă:
Te prefaci in-de-pen-den-tă,
Te prefaci c-ai fi stăpână —
Cu cătușele în mână!

Și iar verde foaie lată,
Săracă țară bogată,
Săracă țară furată,
Mai și cântă, trasă pe roată...

Bocet pentru Meșterul Manole

Ană, Ană...
soarele pe cer e-o rană.

Mănăstire de iubire
vrui să-nalț, spre pomenire,

dar ce-nalț ziua, cu fală,
peste noapte se prăvălă.

Ană, Ană,
lacrimă zidită-n strană.
Clopotele greu asud,
bat și nu se mai aud.

Ană, Ană,
soare-ascuns într-o broboană.
Unde ești?
Sub care piatră?
Să te pot zidi-nc-o dată.

Lumea asta
nu se ține:
parcă nu-i clădită bine.
Se clatină-n vânt orfană.
Ană.

Ană.
Pictată din icoană.
...Eu,când văd că ea nu vine,
prind să mă zidesc pe mine.
Cerule tipă-ntr-un cupole;
— Manole...
Manole!

Solstițiu

Se face ziua tot mai mică,
se face noaptea tot mai mare
și mor copacii în picioare,
și rima ți-i tot mai petică.

Și ai țipa de disperare
și încă-ai tremura de frică:
se face ziua tot mai mică,
se face noaptea tot mai mare.

Un soare înghețat pe zare
răsare apunând în pripă,
de-acum nimic nu te mai doare
și niciun dor nu mai înspică:

se face ziua tot mai mică,
se face noaptea tot mai mare.

Plecare

În urmă — un drum. În față — o cărăruie.
Casa, ca și inima ta, răvășită.
Cuvintele — bătute-n cuie.
Tăcerea — răstignită.

Lucrurile aici te-au iubit.
Ultima dată acum, le mângâi.
Parcă cineva apropiat ți-a murit.
Iar tu încă nu știi.

Psalm

Nu am, Doamne, nimic, și-s bogat.
Sunt, Doamne, cel mai bogat, că te am.
Cu fiecă mugur ce iese din ram — Te-am aflat,
cu cerul ce-mi intră în casă prin geam!

Nu Te supăra, Doamne, că port roua-n gene,
că cel mai fericit am fost, fără să știu:
când sfâșiat eram de fiare în arene
Tu mă strângeai la pieptu -Ți, ca pe-un fiu...

Și ce ușoare-s lanțurile grele
și piatra de sub cap mi-e pernă moale -
în locul unde lacrimile mele
se întâlnesc cu râurile Tale!

Îndrăgostiți

O ploaie să sfărâme asfalturile,
așteptăm o ploaie să ne răzbune -
peste nopți, pe străzi, să țâșnească
iarba închisă
și noi s-alergăm prin ea, dând de vulpi,
strecurate, nebune.

Să-nmugurească ușile, să sloboadă lăstari:
dimineața, oamenii să deschidă-nfrunzită fereastra —
mirați, fericiți, buimăciți să iasă în stradă...

Am scris, mai demult, versuri lungi despre asta.

Suflete amestecate

Ce nu e vis — nu e somn.
Ce nu e cu tine — nu e vis.
Ca-n copilărie, când citeam
la lumina fulgerelor,
astfel mi-apari tu în viața-mi.
Sufăr de dureri închipuite,
mă dor răni care nu sunt ale mele,
beau cenușă

și mănânc lacrimi.
Doar când te văd mai trăiesc.
Atunci se amestecă ziua cu noaptea,
bucuria cu durerea,
viața cu moartea
și sufletele noastre le simt amestecate
ca de Dumnezeu cu-o linguriță ceaiul.

Icoană

N-am să uit, pe-un șes podit cu pai,
câte zile-or fi să-mi mai rămână:
o căruță trasă de doi cai
și în ea — o femeie bătrână.
Carul scârțâia din osii, sfânt,
și-nlemnii, văzând, lângă-o răscruce.
că bătrâna duce — sau aduce?
o căruță plină de pământ.
Ea stătea deasupra, -ngenuncheată,
parcă se ruga, cu ochii duși;
prinse-atunci, blând, lanul să se zbată
și lumina prinsă în țărui.
Ea stătea ca-n strană, cuvioasă
și privea tot timpul înainte:
poate-și aducea strămoșii-acasă,
poate-și avea carul cu morminte?
Și am vrut să-i strig o întrebare:
Spune, unde duci acel pământ?
E țărână scoasă de vânzare?
sau țărâna propriului mormânt?!
Pentru pomi îl duci sau pentru oale?
Ori, poate,-i pământ răscumpărat
de pe la străbunii dumitale
care îl vândură altui sat?
Și o urmării, fără de grai,
până se topi cu tot cu cai
în țărâna șesului acel.
... Cea icoană o mai văd și-acum
fără-asemănare-n univers:
o femeie și doi cai pe drum
și-o căruță-mbătrânind din mers.

Artele înobilează viața oamenilor

„Fără artă, cruzimea realității ar face lumea de nesuportat”.

GEORGE BERNARD SHAW

Oricare ramură ale artelor înobilează viața oamenilor, prin frumusețe, armonie, adevăr și rafinament, dezvoltând cu desăvârșire inteligența și cultura socială, cultivând și îmbogățind starea generală a societății, formând spiritul de educație mai înalt. Exprimările artistice realizate cu iubire, sunt expresii ale gândirii profunde, sunt forme supreme ale creativității umane, ce se aseamănă între ele prin noblețea reprezentării ce tratează subiecte și emit realitatea. Artele spațiale, artele temporale și spațial-temporale, sunt domenii ale artelor și au în comun diverse criterii care se bazează pe exprimarea sentimentelor, a stărilor sufletești, a ideilor, trăirilor, cunoștințelor, simțirilor, emoțiilor și experiențelor de viață, ce sunt transmise în diverse feluri, caracteristice genurilor și stilurilor corespunzătoare.

Arta cuvântului și artele plastice sunt două dintre celelalte ramuri ale artelor, ce ne purifică sufletul ca o rugăciune. Legătura dintre arta cuvântului și artele plastice formează un nucleu bine definit în orice domeniu de activitate, cu scopul de a se contopi reciproc, a spori calitatea, aspectul estetic și atractiv a diverselor realizări de valoare, calitative, reprezentative. Arta cuvântului în literatură este o artă plastică vorbitoare iar arta plastică este o exprimare literară tăcută, prin forme și culori, îmbinându-se între ele grațios.

Silvia Noroc-Matași, o Doamnă inteligentă, cu dragoste de arta cuvântului și de arta plastică, ne bucură în prezentul interviu, cu gânduri deosebite. Activează cu dedicație în ca-

litate de profesoară de limba și literatură română, la I.P.L.T. „Mihai Eminescu”, din orașul Fălești, ex-șeful Direcției Generale Educație Fălești. Pentru Domnia-SA arta cuvântului și arta plastică sunt leac tămăduitor al sufletului bun și curat. Cuvintele bine gândite și cultivate, știe să le transmită eficient ori de câte ori este nevoie, oricând, oriunde și oricui, dar arta vizuală este un hobbyu al Domniei-sale, care îl practică cu plăcere și cu multă iscusință în timpul liber. Vom afla de la această Doamnă, păreri despre valoarea artei cuvântului dar și despre artele plastice, în diverse aspecte interesante.

— *Doamna Silvia, vă rog, cu mult drag, să ne povestiți succint cum decurge viața dumneavoastră în diverse roluri, în raport cu arta cuvântului și arta plastică sau cum se mai spune arta vizuală?*

— Mulțumesc. Dacă m-aș asocia cu un actor angajat să joace diverse roluri sociale, recunosc că nu fac altceva decât să depun efort maxim ca tot ce fac să fie de calitate înaltă. Apoi verific dacă rezultatul aduce plusvaloare societății și satisfacție mie. Îmi construiesc orice activitate cumpătat astfel încât să am senzația că nu muncesc, ci mă odihnesc și, invers, atunci când vreau să mă odihnesc caut ceva de muncă: croșetez, brodez, pictez. Îmbin sensibil aceste două realități, pentru că altfel nu găsesc cum aș putea să-mi exprim inteligența (arta cuvântului) și imaginația (arta plastică, vizuală).

— *Care sunt criteriile de bază pe care le folosiți în exprimarea artei cuvântului (vorbirea orală, scrisă și practică)?*

— Nu știu dacă mi-am punctat tocmai niște criterii pe care să le respect. Cred însă că Omul, literalmen-

MARIA NEGOIȚA-POPA,
PROFESOARĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA
ROMÂNĂ, ARTA PLASTICĂ ȘI EDUCAȚIA
TEHNOLOGICĂ

te, este ceea ce gândește, iar gândurile se materializează prin vorbe (orale sau scrise). Fiind o ființă liberă și visătoare, Omul își concretizează visele prin gânduri. Mintea omului e ca o grădină, ce plantezi azi în ea aceea vei culege mâine. Așadar, conducându-mă de cele spuse, eu caut timp ca să citesc, să gândesc, să vorbesc, să visez, iar, uneori, tac. Tăcerea e tot un fel de a mă exprima. Tac când nu am Ce spune. Tac când nu am Cui spune.

— *Relați-ne succint despre hobbyurile dumneavoastră artistice. Cum se reflectă în ele viața omului, natura, frumosul din jur? Care Vă sunt sursele de inspirație?*

— Fiecare om în viață are momente când simte că nu-și poate deschide ușa sufletului oricui. Firea umană însă are nevoie de comunicare. Iată în asemenea momente din viața mea mi-am redescoperit talentele, hobbyurile. Zic le-am redescoperit, pentru că eu provin dintr-o familie în care viața a fost organizată în jurul unei axe a tradițiilor: țesutul covoarelor, croșetatul, brodatul, cântatul pe la șezători. Și, cum Vă spuneam, ceea ce au plantat cu grijă părinții în grădina educației mele, nu a putut să nu dea rod. Lucrările mele sunt rezultate ale refugului. Li-

niștea și frumusețea naturii care mă inspiră caut s-o transpun în lucrări. Recunosc, rezultatul îmi aduce multă bucurie. Cu tristețe recunosc că mai puțin mă inspiră oamenii...

— *Care este importanța studierii artei cuvântului la lecțiile de limba și literatura română și importanța studierii artei plastice la lecțiile de educația plastică și educația tehnologică, în școală?*

— Importanța este majoră și indiscutabilă. Atâta doar că ar trebui să căutăm metode de convingere, de conștientizare a acestui fenomen. Au dat buzna peste noi străinismele și ne absorb cu viteză mare. Viitorul este al tinerilor, responsabilitatea — a bătrânilor. Obosiți, așa cum suntem, trebuie să insistăm, să menținem ceea ce este al Nostru și să-i impunem (din păcate, acesta e verbul potrivit!) pe tineri ca să preia valorile naționale și culturale și să le asigure nemurirea. După mine, e mai caldă afirmația „Bine!”, decât „OK”, e mai răscolitoare melodia unei doine, decât acordurile oricărei melodii străine, e mai senină la față femeia îmbrăcată în ie, e mai curat sufletul celui care dezvoltă o artă tra-

dițională, fie chiar și în anonim. Iar toate acestea ar trebui să pornească din familie și continuate, dezvoltate, concretizate în cadrul activităților din instituțiile școlare. Sunt cele mai importante competențe necesare vieții!

— *Care sunt regretele, nedumiririle, bucuriile și realizările ce v-au marcat fila artistică a vieții dumneavoastră prin tainice clipe anterioare?*

— Regret scurgerea ireversibilă a timpului. Nu mă miră nimic. Am așteptări doar de la mine și mă încredințez doar lui Dumnezeu. Caut să trăiesc numai prin bucurii și-mi reușește, pentru că pe mine mă bucură lucrurile mici, nu cele mari. Dacă sunt cuprinsă de curiozitate, încerc!. Dacă nu-mi reușește, nu mă dezamăgesc, ci fac schimbări.

— *Ce alte hobbyuri sau zăbave frumoase mai practicați în timpul liber, care vă creează starea de bine?*

— Starea mea de bine depinde doar de mine. Niciodată nu mi-a reușit să-mi stric singură dispoziția. Las asta pe seama celor din jur, care știu s-o facă mai bine (zâmbeste). O zăbavă frumoasă e că am grijă de niște pisici. Sunt elevii mei de acasă,

pe care îi educ. Uneori am impresia că am mai mari succese în educația pisicilor decât a elevilor (râde). O fi și acesta un semn...

— *În sistemul școlar din Republica Moldova, ce schimbări ați dori să se facă, pentru ca arta cuvântului și artele plastice, la disciplinele de limba și literatura română, educația tehnologică și educația plastică, să ajungă la un nivel mai performant, pentru un viitor mai bun?*

— Sistemul școlar din Republica Moldova e cam rătăcit în ultimii ani (părere proprie, subiectivă). Asta e din cauză că nu avem încredere în forțele proprii. Mereu tindem să credem că ce /cum fac alții e mai bine și, fără analize pertinente, înălțurăm conținuturi, metode, teorii, politici care ne-au asigurat anterior succesul și preluăm/copiem/imităm altele, absolut neconforme cu tradițiile noastre, cu felul nostru de a fi, cu modul propriu de a gândi, astfel aflându-ne zeci de ani cu statut de implementatori și nemaiajungând să ne bucurăm de rezultate/succese/performance. Nu vreau să fiu pesimistă, dar nu prea văd aproape momentul când basarabenii vor comunica corect, liber, coerent, logic (oral și scris) dacă vom continua să studiem la școală limbile străine în grupuri mici de elevi, iar limba maternă cu întreaga clasă (25-35 de elevi), dacă elevii vor fi corecți doar de profesorii de limba română, dacă se vor utiliza în cadrul orelor informații (greșite, false, neconfirmate științific...) culese din internet, dacă, în final, nu vom citi cărți (multe!) ale autorilor consacrați.

La fel e și cu disciplinele educație plastică și educație tehnologică, care depind de și mai mulți factori. Aceste discipline necesită cadrelor didactice întâi de toate cunoașterea metodelor de dezvoltare a imaginației, apoi a celor de formare a competențelor. Unii elevi sunt talentați, altora trebuie să le dezvoltăm talentul prin muncă. Cadrul didactic are nevoie de atitudine, cât mai multă atitudine! Toate trebuie făcute din plăcere, cu plăcere și pentru plăcere! Asupra produselor artistice se lucrează individual, în timp diferit și

Cămașă națională brodată în cruciuliță

cu instrumente/ materiale diferite! Aceste discipline au nevoie de acoperire financiară specială (cabinete/ laboratoare dotate, ustensile) de care ar trebui să se îngrijească statul. Ar fi bine dacă disciplinele ar fi predate de specialiști, artiști plastici. Un factor important îl constituie talentul, ar putea fi propuse la alegere disciplinele din aria curriculară „Arte și tehnologii”.

Nu sunt expert. Ceea ce am expus sunt simple constatări ale unui angajat al sistemului educațional din RM. Aș vrea să închei acest gând, făcând trimitere la spusele lui Eminescu „Școala va fi școală când omul va fi om și statul va fi stat”.

— *Elevii care nu au talent, trebuie să studieze disciplinele artistice? Cum ar trebui să fie evaluați (cu note, calificative, descriptori)?*

— Disciplinele nominalizate ar putea fi solicitate prin cerere (nici într-un caz nu trebuie excluse!). Ele sunt esențiale în formarea/dezvoltarea personalității copilului. Viitorul este al omului creativ. Acum depinde de cum este învățat elevul să-și descopere talentele, multiplele inteligențe, cine îi va fi profesorul, va avea sau nu mediul ambiant, condițiile necesare pentru dezvoltarea abilităților artistice.

Notarea? Mi-e greu să mă expun, deoarece eu am fost formată, ca și multe generații, într-un sistem în care singura modalitate de apreciere a cunoștințelor, competențelor a fost nota. Din aceste generații se cunosc oameni deștepți, consacrați, talentați, motivați... Acest calificativ, prezentat printr-o cifră, transmite o informație atât profesorului (cât i-a reușit și ce mai are de făcut cu elevul) cât și elevului (la ce nivel se plasează pe o scară valorică în comparație cu sine, dar și cu alți elevi), precum și părintelui (care ar fi resursele pe care ar putea să le mai investească în copil). Nu cred însă că e corect să apreciem cu note produsele artistice (oricât efort am depune, nu vom fi niciodată obiectivi!). Munca făcută cu plăcere și bucuria rezultatului acestei munci sunt, după mine, singurele calificative pe care le-am putea folosi la disciplinele artistice.

Silvia Noroc-Matași. Pictură pe pânză în vopsea acrilică.

— *Cu ce idei deosebite, artistice Vă gândiți să impresionați publicul în viitor?*

— Sunt un om liber. Niciodată nu-mi propun să fac ceva pentru a impresiona pe cineva. Fac ceea ce-mi place, ce simt că pot, ceea ce mă reprezintă, ce corespunde sistemului meu de valori și principii. Nu dau atenție la ceea ce zic alții, pentru că cei care nu știu să facă mai nimic nu pot fi atenți la ceea ce pot face alții, nu au criterii să judece profesionalismul, talentul, efortul celorlalți și cu atât mai puțin să-l respecte sau să-l ia drept model. Eu mă strădui să fac totul în liniște, cuminte, modest, calitativ...Iar dacă ceea ce fac reușește să impresioneze pe cineva, bineînțeles, îmi aduce bucurie. Eu nu sunt egoistă, tot ce Știu și Pot, sunt gata să împart cu oricine crede în mine.

— *Care este mesajul Dumneavoastră pentru societate?*

— Să fim conectați cu Dumnezeu și cu propria minte! Să avem cultul

lucrului bine făcut și demnitatea de a sluji unui scop! Să nu mai lucrăm pentru câștig, ci pentru bucurii! Să ne așezăm pe locuri mai înalte decât noi înșine, nu decât alții! Să ne unim forțele și să stărpim prostia, incompetența, analfabetismul care, iată (!), ajung un pronunțat handicap social! Aceste lucruri își au originea în responsabilitatea individuală, în onestitatea privată, în hărnicie. Îmi permit să închei cu afirmația lui C. Noica: „Spui că viața n-are sens? Cu atât mai bine: Dă-i tu unul!!

— *Mulțumesc pentru interviul acordat.*

— Cu mult drag. Succes.

PS: „Dacă s-ar preda în școală artele plastice și arta cuvântului, la un nivel mai înalt, doar de specialiști în domeniu, fiind susținuți de autorități, la nivel corespunzător, atunci țara ar fi cu mult mai dezvoltată, cu mult mai frumoasă și cu un viitor mai luminos și mai prosper”. Maria Negoita-Popa

Festivalul folcloric „Dragu-mi-i să cânt...la stână”

Cea de-a treia ediții a Festivalului regional de cântec, dans și obiceiuri păstorești „Dragu-mi-i să cânt... la stână” organizat de primăria satului Cârpești și Serviciul Cultură și Turism Cantemir, s-a desfășurat la poalele pădurii, în preajma unei stâni a satului, unde și-au expus lucrările și meșterii populari din sat. De remarcat că în vatra Cârpeștiului de pe dealul Baimaciei sunt la ele acasă tradițiile, obiceiurile populare, dar și/sau cu precădere-folclorul

În cadrul Festivalului au fost vernisate și expoziții ale meșterilor populari

păstoresc, adică, cântecele și datinile de la țară, câmpenești, rustice, care transmit, din generație în generație, crâmpiei ce zugrăvesc în mod idilic viața păstorilor, viața de la țară, cu toate culorile ei rustice.

Îmbucurător faptul, precum avea să remarcă în discursul său dna Diana Dicusari, Director General al Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, că „aici, la Cârpești, s-au păstrat de-a lungul anilor melodiile, cântecele, doinele, în care sunt evocate momentele-cheie de la stână, acest tezaur fiind, de bună seamă, depozitarul a tot ceea ce înseamnă tradiție, obicei și artă, izvorâte din rădăcinile istoriei, cu specificul acestei vechi localități”.

La rândul-i, primarul satului, Ion Bâzu, avea să menționeze, că ansamblurile folclorice, asemeni celui etnofolcloric „La stână” (conducătoare-Larisa Argint), sunt „expresia artistică a conștiinței colective a basarabenilor, cel mai de preț tezaur de obiceiuri, credințe, legende și sentimente păstrate în vatra Cârpeștiului din negura timpurilor până astăzi. Noi, cârpeștenii, putem afirma cu certitudine și legitimă mândrie că, din fericire, creația populară de

ș.a.) este parte a creației populare românești”. Vom adăuga că ansamblul „La stână”, care activează iată mai bine de trei decenii, este înalt apreciat atât în țară, cât și dincolo de hotare pentru originalitatea și profesionalismul său, dovadă fiind titlurile, semnele de gratitudine obținute-colectiv popular model (1994), laureat și premiant al festivalurilor-concursuri din Cantemir, Cahul, Chișinău, Ștefan Vodă, Strășeni, Criuleni, dar și Vaslui, Galați, Constanța, Iași, Sălaj ș.a.

Festivalul desfășurat la Cârpești, a subliniat Sergiu Toderici, șeful Serviciului Cultură și Turism al Consiliului raional Cantemir, este o dovadă elocventă a faptului că eforturile dinastiei artistice Argint, a primarului Ion Bâzu, a sătenilor de bună credință și cu suflet mare contribuie la păstrarea folclorului autentic — cântece de păstorie și natură; de dragoste și satirice; ritualice (colinde); de cătănie și război; de joc și voie bună, a tradițiilor și obiceiurilor populare, cum ar fi — colindatul și uratul, alte datini străvechi din zona de sud a țării, reprezentând rădăcinile spirituale ale comunității locale, devenind o carte de vizită a satului Cârpești”.

În acea frumoasă duminică, ne-a comunicat moderatorul eveniment-

Ansamblul La stână

tului, Ion Roșu, directorul Casei de cultură „N. Sulac” din Cantemir, la poalele pădurii din Cârpești au evoluat colective folclorice din mai multe localități din sudul țării: „Speranța”, Sadaclia, raionul Basarabeasca; „Mocănașii”, Slobozia Mare și „Vădașii”, Vadul lui Isac, ambele din raionul Cahul; „Mierla Prutului” de la Casa raională de cultură, cu tariful tradițional „Alăuta” și, desigur, gazdele, care au fost reprezentate de ansamblul „La stână” și de formația

etnofolclorică „În poiană, la izvor” (promotor-Valeriu Baban, șef Direcția Învățământ Cahul, discipol și el al dnei Larisa Argint). În final, toate colectivele au fost premiate cu Diplome, premii bănești, suvenire cu genericul Festivalului, oferite de Consiliul local și Serviciul Cultură și Turism.

Emoționante au fost mesajele foștilor membri ai ansamblului folcloric din sat; mulți dintre ei sunt zburătăciți prin lume, dar au mai

păstrat dorul de casă, de sat, cântec și dans popular, care, spun ei, „ne și reprezintă ca neam departe de casă”.

Festivalul regional de la Cârpești vine să demonstreze o dată în plus că „veșnicia s-a născut la sat”, contribuind la valorificarea și propagarea folclorului autentic, deschide noi perspective întru îmbogățirea și completarea paletelor obiceiurilor, tradițiilor, cântecului și jocului — adevărate perle ale melosului popular românesc.

LIDIA COVALENCO, BIBLIOTECAR, BP CINIȘEUȚI, R. REZINA

Rolul bibliotecii în viața persoanelor cu dizabilități

Cea mai mare problemă a persoanelor cu dezabilități este faptul că sunt privite într-un mod deosebit. Atunci când ai o dezabilitate, cred că cel mai deranjant lucru este să fii tratat și perceput în societate ca un erou sau jertfă, ambele extreme fiind greșite.

Biblioteca are un rol important în viața comunității și în un rol aparte în viața persoanelor cu dezabilități. Pentru persoanele cu dezabilități, biblioteca, nu este doar locul unde se citește, se ascultă, se discută, se întâlnește cu scriitorul, cu editorul, cu pictorul, cu umoristul, cu alți semeni, dar și este locul unde poate găsi sprijin, ajutor psihologic prin diferite programe destinate acestora, cum ar fi: cluburile de interese, programe de instruire etc., acestea contribuind la comunicare, reducerea stresului psihologic, înstrăinării și excluderii sociale. Importanța identificării necesităților pentru servicii de bibliotecă a persoanelor cu dezabilități.

Rolul bibliotecii, este un rol a terapiei prin artă, în viața persoanelor cu dezabilități și este direct legată de serviciile pe care aceasta le oferă, raportate la gradul lor de accesibilitate.

Încă de pe când era elevă, Maria Lupașco frecventa biblioteca, participând la majoritatea activităților desfășurate în instituția noastră de cultură. Acum, când este mamă, în pofida problemelor grave de sănătate, găsește timp pentru a o ghida prin lumea frumosului și pe fițița sa, Evelina.

Având dragoste pentru cultură și tradițiile neamului, dar și dorință de a le promova, pasionată de artă, Maria participă și în prezent la diverse concursuri locale și raionale.

Astfel, a confecționat o întreagă colecție de lucrări din mărgele, iar handemad-ul pe care-l practică, a fost promovată prin vernisarea unei expoziții în localul bibliotecii.

Împreună cu mama ei, Ana Lupașco, Maria participă și la concursul raional al declamatorilor, în cadrul căruia se învrednicesc de diplome și premii bănești.

De Ziua Internațională a Persoanelor cu dezabilități, prin intermediul rețelelor de socializare și fiind ghidată de bibliotecă, a participat la diferite activități organizate de comunitate.

Din numele meu personal, dar și al tuturor utilizatorilor Bibliotecii publice Cinișeuți, îi mulțumesc Mariei Lupașco pentru activism și implicare, dorindu-i sănătate multă, succese mari, vise realizate pe viitor, să fie la fel de energică și optimistă.

NATALIA BÎRLĂDEANU. DIRECTORUL MUZEULUI DE LA TRADIȚIE LA CONTEMPORANEITATE DIN SĂRĂTENII VECHI

Sărbătoarea sufletului

În săptămâna Duminicii Mari, la Muzeul „De la tradiție la contemporaneitate” din Sărătenii Vechi, raionul Telenești a fost mare sărbătoare, meșterițele în arta populară a frumosului tradițional și-au dat întâlnire la o șezătoare pentru suflet. În cadrul șezătorii s-a țesut, croșetat, împletit, brodat, s-a tors și s-au depănat povești, amintiri frumoase

din viața meșterițelor de la Sărătenii Vechi. Copiii din localitate au stat la sfat cu timpul, și-au împletit coroa-ne de flori din corovatic, au povestit despre tradițiile și obiceiurile de Duminica Mare, au recitat poezii dedicate vegetației, naturii dătătoare de viață, astfel promovând valorile locale. Vasilisa Coșneanu a cântat o doină care a ajuns la inima și sufletul

fiecărui om prezent în Casa Mare a muzeului.

Oaspete de onoare a fost jurnalis-ta Irina Ropot, prezentatoarea emisiunii *Tezaur* de la Moldova 1.

Această activitate a fost organi-zata de păstrătorii de tradiții din lo-calitate noastră și cei mai frumoși și bravi copii din Sărătenii Vechi.

Rodica Bîrsan, fondatoarea Muzeului

PASTILE FĂRĂ ZAHĂR

Mesagerul zâmbetelor

Valul ni te-a luat așa, dintr-o dată. Fără să mai avem timp de reacție. Fără un rămas bun.

Cine s-ar fi putut gândi? Cine ar fi bănuț măcar o clipă că sunt ultimele tale zile, nenea Alexei?

Acum doi ani, în ultima mea vară petrecută la Chișinău, dinaintea virusului dezastruos, am fost invitată la o emisiune matinală la TVR Moldova. Studioul se afla la Buiucani, nu departe de Dumneata. Apartamentul de la etajul 6 mi-l aminteam încă, cu lux de amănunte. Nu mai fusesem în vizită de peste 10 ani și încercam să rememorez cum era aranjată mobila atunci, până la renovare: camera Virginiei, livingul, balconul din care îmi plăcea să privesc troleibuzele.

Alexei Revenco

Nu erați acasă, așa că ne-am ocupat locurile cu mama și tanti Maricica la masa din bucătărie, sorbind o cafea tămăduitoare. Pentru oameni matinali, așa ca Dumneavoastră, obișnuiți cu trezitul la 4 pentru a pregăti buletinul de știri de la ora 6, nu era chiar așa dimineață. Tanti Maricica pregătea un pește la cuptor, că apoi, peste zi, se făcea insuportabil de cald, așa că, a preferat să îl coacă

atunci. „Alexei l-a cumpărat de la piață ieri. A vrut să mi-l aducă proaspăt. Știți cât are grijă de sănătatea noastră?”, ne-a mărturisit mătușa, cu o notă de admirație pentru iubitul ei soț. „Vine imediat și el!”

În câteva momente s-a deschis ușa și a intrat nenea Alic, cum îi ziceam noi, un pic mai grizonat față de cum mi-l aminteam ultima dată, cu barba îngrijită și cu o cămașă roșie înflorată, stil thailandez. „O, iată cine iubește viața!”, i-am zis. „Se vede după cămașa tinerească!”

Zici că a intrat soarele în bucătărie. Ne-a îmbrățișat și pupat pe toate. A lăudat performanțele culinare ale mătușii, de care a fost mândru mereu și s-a apucat să frece palmele, pregătind, parcă, să ne uimească cu ceva. „Așadar - cafea văd că aveți, peștele imediat e gata, eu, dar, o să vă povestesc ceva. Despre cum i-am pregătit zilele acestea un ceai de plante iubitei mele soții. Așadar, ca să ne detoxifiem și menținem organismul sănătos, de dimineață m-am dus la piață. Am ales plante proaspete de la femeile care mă cunosc deja și le-am zis să mi le dea pe cele mai nepoluate, că deh, doar pentru Maricica mea le cumpăr. După ce am glumit cu ele un pic și le-am urat o zi ușoară cu vânzare, am ajuns acasă. Am zis să îi fac o surpriză în timp ce ea era la servici și să o bucur pe când se va întoarce. Le-am spălat, sortat, asortat și dozat, dezmiertat și descântat și le-am pus la infuzat. Mândru de fapta mea cu intenții mărețe, nu îmi încăpeam în piele de mândrie. După 10 minute (cică așa trebuie, conform celor spuse de atotștiutorul internet), am pregătit sita să strecur infuzia. Atent, ca să nu dau pe margini, am trecut ceaiul prin strecurătoare, bucuros că plantele mi-au rămas toate în plasă, fără să cadă măcar o frunzuliță în..... chiuvetă???? Abia atunci am realizat,

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

că de emoție, am uitat să pun sub strecurătoare o ceașcă. Toată licoarea miraculoasă s-a dus pe țevă, bălsă-mând-o de la etajul șase în jos. Amuzat de propria prostie, am sunat-o pe Maricica și i-am povestit cu lux de amănunte ce ceai miraculos ar fi așteptat-o acasă, dacă nu o făceam lată, pentru că, deh, probabil că începem să îmbătrânim.”

Am râs cu atâta poftă în acea dimineață însorită de august, în cochetă bucătărie de la Buiucani, de am tot întrebat-o apoi, multe luni la rând pe tanti Maricica, dacă a fost bun, totuși, ceaiul? Dumneaei ne repeta doar atât — „L-a pregătit cu atâta drag pentru mine. A fost cel mai gustos”.

Nu m-aș fi gândit atunci că va fi ultima poantă auzită de mine, în stilul care vă caracteriza și, mai ales, deosebea de toți. Voie bună aduceați oriunde intrați. Mesager al zâmbetelor ați fost. Sursă de energie pozitivă nemărginită. Dar și de grijă față de noi toți.

„Nu am presimțiri bune” zicea fika Virginia, aflată la mii de kilometri, peste ocean, ”dar să nu îi spuneți mamei, vă rog”.

„Să nu o lăsăm singură”, ziceau și surorile, mereu în preajma ei, când se știa că era, de fapt, fără scăpare. Pentru că ea, sufletele și dragostea lui de o viață, nu voia să creadă decât că, mâine-poimâine, el va reveni acasă. A și făcut curat lună. Și-a vopsit părul. Îl aștepta frumoasă și cuminte, ca de fiecare dată. Să servească un ceai de plante.

Hainele, buletinul și un aparat de telefon, rămas fără baterie. Atât i-a fost restituit mătușii Maricica de la morgă. Și un greu de dus pentru restul vieții. Al neputinței.

GALINA MORARU

Îndeletniciri de altă dată

Și dacă tot suntem în perioada când se pun cloștile ... despre cum se pun cloștile la Petrești ... îndeletnicire pe care din ce în ce mai puține gospodine din Petrești și nu numai, o mai practică ...

Timpul cloștilor începe de prin martie, până prin mai și totuși, pregătirile încep mult mai devreme cu alegerea cucoșului „de sămânță”: să fie cel mai chipeș, cu creasta bătută ori înaltă și roșie, cu pinteni mari și sănătoși, cu coada bogată și încovoată. De obicei, unui cucoș îi revin 7-8 găini. Găina o recunoști că e cloșcă după cloncănit, după comportament. Cloșca nu se pune pe ouă, până „n-o îmbată” bine cloștitul și dacă nu se dă coborâtă din cuibar, adică stă „lipcă”. Numărul de ouă în cuibar trebuie să fie impar și în dependență de mărimea cloștii. Cloștile se pun în zilele de marți, joi, sâmbăta. Nu se pun în zilele de post: luni, mercuri, vineri, căci se spune că, dacă le punem în aceste zile vor fi mai mulți cucoși respectiv în de-

pendență de care sunt ouăle (de rață, de găscă, de curcă), iar dacă așezăm cloșca duminică, apoi puii vor fi bolnavi. Nu se pun cloștile când bate vântul, se crede că, dacă pui pe așa un timp atunci, puii vor fi gălăgioși. Și când este mort în sat nu se pun, în caz că nu ai știut, atunci se pune o bucată de metal ca să nu fie puii morți în ou. Când punem ouăle la cloșcă le aducem într-o cușmă și zicem (cușmă pun, cușmă scot) ori sunt aduse în poală și se zice (cu poala pun, cu poala să scot). Ouăle trebuie să fie proaspete, nu mai mult de 12 zile și nu se spală. Perioada de clocire: găina — 21 de zile; curca — 28 zile; găscă — 28 zile; rați moldovenești (vorbitoare) — 28 zile; rați mute (sălbatică) — 35 zile.

La o săptămână, după ce sunt puse ouăle ele sunt controlate la lumina unui bec dacă au sau nu „bănuț”. Ouăle limpezi sunt înlăturate. Oricum, rar când cloșca scoate pui din toate ouăle. E firesc, chiar dacă cloșca are grijă „să miște” ouăle, to-

tuși unu-doi pui sunt morți. Se crede, că dacă din toate ouăle ies pui vii, e un semn rău, e a pagubă.

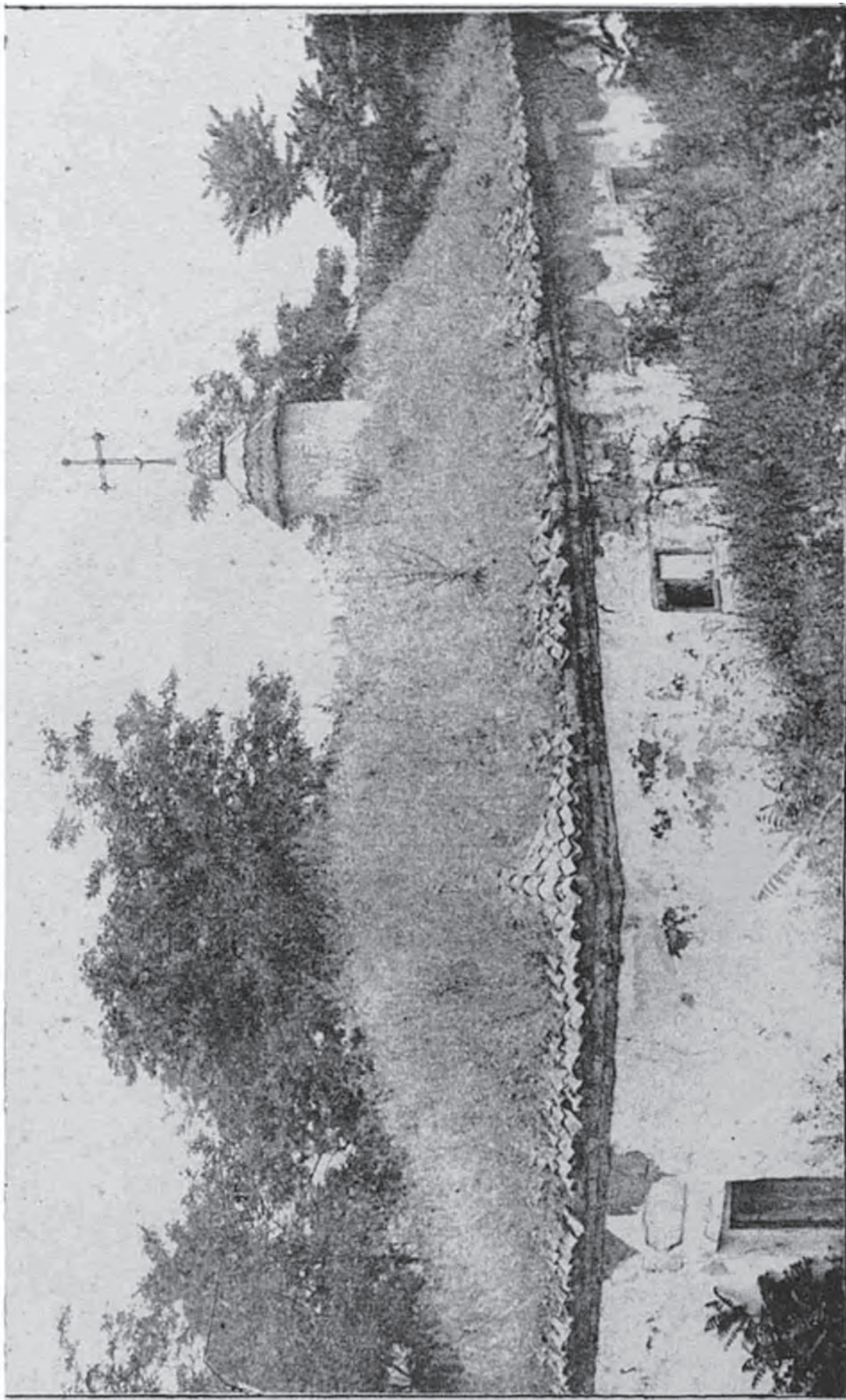
Dacă cloșca este capricioasă, sare des de pe ouă, cu riscul de a răci ouăle, gospodina o acoperă pentru a sta în întuneric și invers, dacă cloșca e prea duioasă după ouă și nu iese la mâncare, atunci gospodina scoate cloșca la mâncare, o dată în zi. Dacă cloșca s-a „răsclocit”, o băgăm în beci, o băgăm în apă rece ori o trecem în alt loc unde nu sunt cuibare.

În gândirea populară cloșca cel mai des este motiv de comparație: „își păzește mama copilașii ca cloșca puii”; „șezi ca o cloșcă”; „te repezi ca o cloșcă”; „cloncăni ca o cloșcă”; „scurmă ca o cloșcă” ș.a

Deasemenea, când ne vine în vizită o vecină, o rudă și vrea apă, ea se bea șezând, gazda îndemnând-o: așazăte, ca să-mi șadă cloștile! (Informatori: Tamara Cibric, 62 ani; Olesea Lazariuc; Maria Budeanu, 82 ani; Tatiana Pendus, 72 ani;)

FOTO: MARIN LAZARIUC

**Nu uitați, abonarea la revista
„REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul 2021
poate fi făcută la toate oficiile poștale**

Biserica Adormirea Maicii Domnului din or. Căușeni.

Fotografia respectivă este o reproducere a originalului realizat în anul 1920 publicat în lucrarea "Cartea Unirii 1918-1928" alcătuită de Cezar Petrescu, în 1929 la Editura Luceafărul S.A. Cea mai azoică imagine uzuală a Bisericii din Căușeni, unica sfinție din fosta Mitropolie a Proilaviei care a supraviețuit până în prezent. Imaginea este reprezentativă pentru modul cum erau construite bisericile din teritoriile aflate sub stăpânire otomană, având o construcție similară cu biserica Sfinții Arhangheli din Brăila, sediul Mitropoliei Proilaviei, dărâmată în 1846.

Mănăstirea Putna